



IGAZSÁGÜGYI MINISZTERIUM
EMBERI JOGI MUNKACSOPORT TITKÁRSÁGA

NŐK JOGAIÉRT FELELŐS TEMATIKUS MUNKACSOPORT

IKT. SZÁM: VII/-EJMCS/7/2/ (2025)

MELLÉKLET: JELENLÉTI ÍV

EMLÉKEZTETŐ
2025. JÚNIUS 18.

Helyszín: 1055 Budapest, Honvéd u. 13-15., III. emelet 331. tárgyalóterem (Erdész terem)

Időpont: 2025. június 18. 10.00 óra

Tárgy: Nők Jogaiért Felelős Tematikus Munkacsoport ülése

Jelen vannak: a mellékelt jelenléti ív szerint

1. napirend: Köszöntő

2. napirend: Magyarországon középpontba került a családtámogatási rendszer modernizációja és a nők foglalkoztatásának emelése

Előadó: Dr. Beneda Attila családugyekért felelős helyettes államtitkár, Kulturális és Innovációs Minisztérium

Dr. Beneda Attila helyettes államtitkár úr köszönti a résztvevőket, majd szavazásra bocsátotta a napirendet, amelyet a tagok egyhangú szavazással elfogadták. A kiküldött napirend minden pontja megtárgyalásra kerül, csak az eredetileg tervezettől eltérő sorrendben.

A magyar kormány célja világos: minden élethelyzetben a családok támogatását helyezzük a középpontba, legyen szó a gyermekvállalás ösztönzéséről, a szülők munkába való visszatérésének támogatásáról vagy a lakhatási lehetőségek bővítéséről. A folyamatosan bővülő családtámogatási és adócsökkentési intézkedések hozzájárulnak ahhoz, hogy a nők anyagi megbecsültsége növekedjen, és ne kerüljenek hátrányba a munkaerőpiacon. Ezáltal hazánk nemcsak a demográfiai kihívásokra ad választ, hanem a gazdasági egyenlőség megteremtésére is nagy hangsúlyt fektet. A közelmúltban bejelentett és hamarosan bevezetésre kerülő adókedvezmények párjukat ritkítják a világon. A nők családon belüli helyzetét, társadalmi, gazdasági szerepét ez az intézkedés tovább erősíti.

Az Európai Unió Tanácsának soros magyar elnöksége alatt sikerült elfogadni a munkamagánélet egyensúlyáról szóló tanácsi következtetéseket. Fontos hangsúlyozni, hogy a soros elnökség előtt, amikor a témák összegyűjtése zajlott, minden tagállam örömmel fogadta azt a

kezdeményezést, hogy kiemelt figyelmet kapjon a nők egészsége és a generációk közötti együttműködés.

2025 márciusában a Nők helyzetével foglalkozó ENSZ bizottság egyeztetéseiben részt vett a magyar küldöttség. Két nappal ezelőtt pedig Párizsban az Egészségügyi Világszervezet konferenciáján vett részt helyettes államtitkár úr, ahol a mentális egészség volt a fő téma. Amikor a fiatalok és idősek, valamint a sérülékeny csoportok egészségéről beszélünk, nem lehet az édesanyákat sem figyelmen kívül hagyni.

3. napirend: *Emancipációs folyamatok a magyar háztartásokban – Percepciók, egyenlőtlenségek és irányzatok – KINCS-TÁRKI kutatási eredményei*

Előadó: Uhjlár Péter kutató-elemző, KINCS Kutatási Iroda

Európában az elmúlt 50-60 év változásai kihatással voltak a családi életre és a párkapcsolaton belüli dinamikára. A férfi és női szerepkörök cserélődnek és állhatnak egymással átfedésben. A bemutatásra kerülő kutatásban a láthatatlan munka, ezen belül is a háztartással, az otthonnal kapcsolatos munkák nemek közötti megosztása került megvizsgálásra. Az adatok 2002, 2012 és 2022. évi kutatásokból származnak.

A kérdések a következők voltak:

- Hány óra házimunkát végez átlagosan egy héten?
- Párja hány óra házimunkát végez átlagosan egy héten?
- Ki szokott mosni, főzni, takarítani, beteget ápolni?

Három hipotézist vizsgáltunk meg:

1. mindkét nem érzékelése szerint elindult egy kiegyenlítődési folyamat;
2. a párkapcsolaton belüli munkamegosztásban a nők túlteljesítő helyzete összekapcsolódik az igazságtalanság érzetével;
3. a férfiak jelentősen nagyobb aktivitást mutatnak 2022-ben, mint 2002-ben a nők által végzett házimunka típusok terén.

Összevetésre került a demográfiai és szociális háttér, például korcsoport, háztartásméret és relatív iskolai végzettség tekintetében.

A 2002 és 2022 közötti kiegyenlítődési folyamat bizonyítéka, hogy 2002-ben 24 alcsoportban vállaltak több házimunkát a nők, 2022-ben pedig már csak 19-ben.

Leginkább emancipálták a 18-39 év közöttiek, akik nagyvárosban élnek és felsőfokú végzettséggel rendelkeznek. A nemek percepciója eltérő, ugyanakkor egyaránt kiegyenlítődési folyamatokat mutat.

Feltételezzük, hogy mindkét nem hajlamos alul-vagy túlértékelni munkáját a háztartásban.

A korrelációs számításban bekódoltuk a megkérdezettek válaszait, amely alapján három csoport került kialakításra: alulvállalók (1-es kód), egalitáriánusok (2-es kód), túlvállalók (3-as kód).

A vizsgálat tárgya volt az igazságosság érzése is. Nem minden túlvállaló tartja igazságtalannak helyzetét a házimunka megosztásában. Sokszor rajtuk kívül álló okokból, külső vagy belső kényszerhelyzet, megalkuvás vagy kompromisszum miatt alakul ki a túlmunka.

A mai napig nőkhöz tartozó feladatnak tartják a megkérdezettek a mosást, a főzést és a takarítást, míg inkább a férfiakhoz kötik a bevásárlást és az ápolást. 2002-höz képest 2022-ben a férfiak a főzésben és a mosásban enyhén nagyobb aktivitást mutatnak.

Azok a férfiak, akik nagyobb lélekszámú településen és lakásban élnek, többet segítenek a házimunkában. Ennek oka, hogy a kisebb településen, családi házban élő férfiaknak kevesebb kapacitásuk van a kerti és állattartással kapcsolatos feladatok mellett a házimunkában részt venni.

A kevésbé tehetős, depriváció sújtotta háztartásokban a nőknek több energiát kell a háztartásra fordítani, mint a jó anyagi körülmények között élő, jobban gépesített otthonban élő nőtársaiknak.

A kiegyenlítődés nem emancipációs folyamatok eredménye, hanem a nők által a háztartásra fordított idő csökkenése idézte elő.

Két szakpolitikai javaslat is megfogalmazásra került:

1. Családi életre nevelés kerüljön bevezetésre és megerősítésre a köznevelésben.

A Debreceni Egyetemen már évek óta folyik a családi életre nevelő kurzus a pszichológus és pedagógus hallgatóknak.

2. Amennyiben az állam rövid távú megoldásban gondolkodik, akkor javasolt a háztartási eszközök beszerzésének támogatása (pl. robotporszívó, szárítógép, mosogatógép), de ez nem vonna magával strukturális átalakulást.

4. napirend: Nemzetközi tapasztalatok a magyar családüggyel kapcsolatban

Előadó: Fejérdy Zsófia elnök, Sarkcsillag Alapítvány

A világ népesedési kilátásai

A világ népessége a 2080-as években fog tetőzni 10,3 milliárd fő körüli népességszámmal. Ennek a valószínűsége 80% körüli, míg 2013-ban ezt csak 30%-os valószínűségűnek tartották. Ezt 2100-tól várhatóan csökkenés követi, akkor előreláthatólag 10,2 milliárd ember lesz a Földön. 63 ország elérte már a csúcst (például Kína, Japán, Németország), 48 országban 2025-2054 között várható a csúcs (például Irán, Vietnám), 126 országban pedig további növekedés várható (például India, Nigéria, USA).

A globális termékenységi ráta 2,25 gyermek/nő 2024-ben, míg 1990-ben ez 3,1 gyermek/nő volt. Több mint 50%-a az országoknak a reprodukciós szint (2,1) alatt van, 20% ultraalacsony termékenységű, 1,4-nél alacsonyabb (például Dél-Korea 0,78, Spanyolország 1,16).

A 2025-re vonatkozó becsült adatokat vizsgálva megállapítható, hogy Ázsiának a népessége több, mint a világ teljes népességének 50%-a.

A halálozási arányszámban élen jár Európa. Itt a legmagasabb a 65 éven felüliek aránya a társadalomban, 20,9%.

A várható élettartam Európában 79 év, Ázsiában 75 év, Afrikában 64,2 év.

A gyermekhalandóság 2023-ban először csökkent 5 millió alá az 5 év alattiak körében, ennek 95%-a olyan országokban valósult meg, ahol a népesség még nő. A szubszaharai régióban egy nő átlagosan 4 gyermeket vállal. 2024-ben 4,7 millió gyermek született 18 év alatti anyától.

Európa egyetlen kontinensként mutat negatív növekedési ütemet, mivel a halálozási arány jóval meghaladja a születési arányt. A kontinens természetes úton nem képes fenntartani a népességét; a termékenységi arányszám (1,41) jóval a fennmaradáshoz szükséges érték (2,1) alatt van. A társadalom elidősödik, mindezt segíti a magas életminőség és a fejlett egészségügyi ellátás.

2100-ra Európa országainak többségében tovább fog fogyatkozni a népesség (Lengyelországban 49%-kal, Romániában 43%-kal, Szlovákiában 37%-kal). Magyarországon a 2100-ra várható fogyatkozás -23%, a régió országainál kedvezőbb arány, amely a magyar családpolitikai támogatásoknak köszönhető.

Az ENSZ-ben a magyar családbarát politika nagy elismerésnek örvend. Az ENSZ az alábbi megoldási javaslatokat fogalmazza meg a demográfiai csökkenés kezelésére:

1. Családbarát politikák erősítése

Ezen belül pénzügyi (gyermekvállalási támogatás, adókedvezmények, babaváró hitel) és lakhatási (kedvezményes lakáshitel fiatal pároknak) támogatás, ingyenes/olcsó bölcsődei és óvodai ellátás (a gyermekvállalás közvetlen költségeinek csökkentésére), valamint a hosszabb és rugalmasabb szülési szabadság (mindkét szülő számára, az apák aktív bevonásával) említhető meg.

2. Munka-család egyensúly támogatása

Itt érdemes hangsúlyozni a rugalmas munkavégzési formák és a biztonságos karriermegszakítás fontosságát.

3. Nők és fiatalok támogatása

Erősíteni szükséges a nemi egyenlőséget a női foglalkoztatás elősegítésével és a diszkrimináció csökkentésével.

4. Migrációs politika átgondolása

Az ENSZ a célzott bevándorlást, a bevándorlókat célzó integrációs programokat, valamint a külföldön élő állampolgárok hazacsábítását javasolja ennek körében.

5. Idősödő társadalomra való felkészülés

A termelékenység növelni szükséges a csökkenő munkaerő mellett. Az egészségügyi és nyugdíjrendszerek hosszú távú fenntarthatósága érdekében a nyugdíjkorhatár emelése szükségessé válhat.

6. Oktatás és szemléletformálás

Hangsúlyozni kell a gyermekvállalás társadalmi fontosságát, valamint az iskolai nevelésben tanítani a párkapcsolatra és családi életre nevelést.

+1. amit a Sarkcsillag Alapítvány fogalmazott meg, hogy a családbarát kommunikáció mennyire fontos.

A kisgyermekes édesanyák munkaerőpiaci részvétele

A világ 13 különböző országában élő 20 édesanya megkérdezésével készített pilot kutatást a Sarkcsillag Alapítvány a részmunkaidős foglalkoztatásról.

Az édesanyák az alábbi főbb kérdéseket kapták:

Éltek-e az édesanyák a részmunkaidős foglalkoztatás lehetőségével a gyermek születése után?

Ha igen, milyen indokok álltak a döntésük mögött?

Milyen munkaerőpiaci, társadalmi és kulturális tényezők befolyásolták a döntéshozatalt?

A megkérdezett 20 édesanya közül 12 fő (60%) élt a részmunkaidős foglalkoztatás lehetőségével vagy rövid időn belül saját vállalkozásba kezdett, elsősorban a rugalmas munkavégzés iránti igény miatt.

Milyen motivációk szóltak a részmunkaidő mellett?

A munkaerőpiacról való kieséssel kapcsolatos félelem, a pozíció megtartásának igénye, a kollégák iránti felelősség, anyagi megfontolások, a munka-magánélet egyensúlya, valamint a tanulás, átképzés.

Befolyásoló tényezők:

Az adott ország szülési szabadságának hossza és struktúrája, az adott társadalomban kialakult részmunkaidős foglalkoztatási gyakorlat, az édesanya munkahelyi pozíciója és karriercéljai, az édesapa foglalkozása, a család anyagi helyzete, a gyermekek száma és életkora.

A munkáltatói nyitottság nagyon fontos az édesanyák munkába való visszatérésekor. A részmunkaidős foglalkoztatás nemcsak gazdasági vagy családbarát intézkedés, hanem a munkaerőpiacon való hosszú távú női jelenlét egyik kulcstényezője.

A részmunkaidőben foglalkoztatottak európai uniós átlaga 17,8%, Magyarországon 4%. Legmagasabb arányban az oktatásban, az egészségügyben és a szociális szférában fordul elő és nagyobb részben a nők élnek a lehetőséggel. A vezetői pozíciókban kezd elterjedni, de még alacsony a számuk.

A teljes órabérnek Japánban 56,8%-át, Németországban 79%-át, Franciaországban 89%-át keresi a részmunkaidős dolgozó.

Amerikában az édesanyák 56%-a, az édesapák 69%-a gondolja, hogy jobb, ha otthon van egy szülő. Bár az otthon maradó anyák több időt töltenek a gyerekneveléssel, de alacsonyabbra értékelik saját szülői teljesítményüket, mint a dolgozó anyák.

Amerikában az 1990-es években elindult egy ún. mompreneur mozgalom a vállalkozó anyák hálózatosodására. A mozgalom elindulásától 2015-ig az Egyesült Államokban és Kanadában már körülbelül 6-7 millió női vállalkozó kapcsolódott be. Kanadában minden negyedik, ötödik kisvállalkozást nők alapítják, akiknek 80%-a kisgyermekes anya.

5. napirend: Az Európai Unió Tanácsa 2024. II. félévi -második- magyar elnökségének értékelése

Előadó: Jaross Gábor osztályvezető, Családügyi Kormányközi Ügyek Osztálya, Kulturális és Innovációs Minisztérium

2024. július 1. és 2024. december 31. között Magyarország második alkalommal töltötte be az Európai Unió Tanácsának elnöki tisztségét. A magyar EU elnökségnek sikerült történelmi jelentőségű döntéseket, eseményeket tető alá hoznia, úgy, mint a Budapesti Nyilatkozat elfogadása, amely az EU versenyképességének erősítését tűzte ki célul az Európai Unió állam- és kormányfőinek egyhangú döntése alapján.

A másik történelmi jelentőségű döntés Románia és Bulgária schengeni csatlakozásának elősegítése, valamint az Európai Politikai Közösség csúcstalálkozójának, majd az Európai Tanács informális ülésének megrendezése.

A magyar elnökség alatt 39 formális és 14 informális miniszteri szintű találkozó zajlott le, többek között a demográfiaért felelős miniszterek első találkozója is. A magyar elnökség horizontális kihívásként határozta meg az Európára nehezedő demográfiai problémákat a szakpolitikákra és a versenyképességre gyakorolt hatása miatt.

A családügyi szakterület négy fontos eredmény elérésében vállalt aktív szerepet. Két tanácskövetkeztetést sikerült elfogadni, egy a demográfiai kihívások uniós kezeléséről szóló elnökségi non-paper informális megalkotásában vett részt, valamint a már említett demográfiaért felelős miniszterek informális találkozójának lebonyolításában is aktívan részt vett.

Az első tanácsi következtetések a nők és a lányok mentális egészségének a nemek közötti egyenlőség előmozdítása révén történő megerősítéséről szóltak. A dokumentum főképp a serdülők, várandós- és kisgyermekes nők, egyedülálló szülők, a nők elleni erőszak áldozatai, valamint az idősödő generáció mentális egészségével összefüggő problémáit vizsgálta, valamint számos intézkedést sürget, például a nemek közötti esélyegyenlőségi szempontok figyelembevételét a mentális egészségügyi politikák kialakításában.

A második tanácsi következtetések a demográfiai kihívásokkal összefüggésben a munka és a magánélet közötti egyensúly és a nemek közötti egyenlőség valamennyi generáció számára történő biztosításáról szólnak. A dokumentum többek között a nők munkaerő-piaci részvételének támogatását hangsúlyozza, illetve azt, hogy a nők és férfiak munkaerőpiacon történő egyenlő részvételét elősegítheti a rugalmas munkakörülmények elterjedt alkalmazása, valamint a generációk közötti együttműködés is.

Az elnökség végén egy – a tagállamok számára kötelezettségeket nem előíró – dokumentum keretében Magyarország összegyűjtötte a tagállamok által demográfiai területen beazonosított, uniós szinten kezelendő problémákat és kihívásokat. Ezek iránymutatásként szolgálhatnak a következő intézményi ciklus során a téma kezelésére vonatkozóan, amely alapján létrejött egy, a demográfiai kihívások uniós kezeléséről szóló elnökségi non-paper (“Addressing demographic challenges in the EU: an overview and the way forward”), melyet munkacsoporti, valamint Antici-, és Mertens-diplomata körben is megküldtünk a delegációk számára.

Az elnökség keretében 2024. november 18-19-én került sor a demográfiáért felelős miniszterek informális találkozására Budapesten a Szépművészeti Múzeumban és a Várkert Bazárban. Ezt az informális tanácskozást először rendezte meg egy európai uniós elnökség. Az eseményt november 18-án Hankó Balázs kultúráért és innovációért felelős miniszter nyitotta meg. Az egész féléven át tartó, demográfiával kapcsolatos eszmecserék a demográfiáért felelős miniszterek informális találkozásában csúcsosodtak ki, amelyen az uniós tagállamok, az uniós intézmények, az Európai Gazdasági Térség (EGT) országai és nyugat-balkáni partnerek képviselői vettek részt. A november 19-i találkozót dr. Koncz Zsófia családokért felelős államtitkár elnökölte. Az eseményen a résztvevők – többek között - a nemzedékek közötti együttműködés lehetséges eszközeit és pozitív hatásait; az aktív idősödést és az idős emberek egészségének megőrzését segítő intézkedéseket; a fiatalok jólétét, lakhatási és foglalkoztatási lehetőségeit és kihívásait, mentális egészségükkel kapcsolatos témaköröket tekintették át.

6. napirend: Egyebek

Előadó: Dr. Beneda Attila családügyekért felelős helyettes államtitkár és Tonté Dóra osztályvezető, Nőpolitikai Osztály, Kulturális és Innovációs Minisztérium

Az 1980-as évektől tudta mindenki, hogy népesedéspolitikai kihívásokkal nézünk szembe, mégis csak 2010-től kezdtek el ezzel foglalkozni nemzetközi szinten. Ezért is bír nagy jelentőséggel a már említett soros magyar EU elnökség keretében szervezett, demográfiáért felelős miniszterek találkozója, hiszen uniós szinten ez volt az első találkozásuk.

Az Egyesült Nemzetek (ENSZ) Közgyűlésének 80. ülősszaka

A következő ülősszak 2025. szeptember és 2026 szeptembere között kerül megrendezésre. A Kormány feladata, hogy meghatározza az ENSZ Közgyűlés 80. ülősszakára vonatkozóan az irányelveket és politikai keretet. A családügyi terület részéről egyetértettünk, hogy az ENSZ Közgyűlés 80. ülősszakán részt vevő magyar küldöttség a Kormány céljaival összhangban, a magyar nemzeti érdekeket érvényesítve tevékenykedjen. Különösen támogatjuk az alábbi három pontban megfogalmazottakat, amiben a magyar küldöttség az emberi jogok területén az alábbiakat képviseli:

1. Magyarország lépjen fel a nemzetközi emberi jogi szerződéses kötelezettségeivel, valamint a magyar jogszabályokkal összhangban a Magyarország számára kiemelten fontos területeken, úgymint: alapvető szabadságok tiszteletben tartása, hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem illetve a nők, a gyermekek és a fogyatékkal élő személyek jogainak védelme és a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem, különös tekintettel a többszörösen hátrányos helyzetű személyekre.

2. Támogassa a nemek közötti egyenlőséget, a nők helyzetének előmozdítását, a gyermekek jogainak védelmét, lépjen fel a női és férfi nemi dichotómiák kibővítését célzó törekvésekkel szemben³. Hangsúlyozza a család társadalomépítő szerepét és a család intézménye megerősítésének szükségességét, valamint mutassa be a magyar családpolitikát, mint a gyermekvállalás elősegítését, a családi jóllétet, a nők helyzetbe hozását és a gyermekek egészséges fejlődését elősegítő szakpolitikai keretrendszer.

Megújulóban a család.hu tájékoztatási honlap

A Digitális Állampolgárság Program szemléletét követve és annak dizájnelemeit felhasználva újult meg a család.hu, ahol az állampolgárok mostantól egy helyen, könnyen megtalálhatnak minden információt arról, hogy élethelyzettől függően milyen állami támogatásokat tudnak igénybe venni. Tárgyalások folynak a Digitális Állampolgárság Program kollégáival, hogy a családtámogatások ezen keresztül is igényelhetők legyenek.

Ezen felül a család.hu weblapon lehetőség nyílt az „Év Női Menedzsere” című díj jelöltjeire szavazni. A kiosztásra váró díj célja, hogy elismerje azokat a hazai női vezetőket, akik példamutató munkájukkal hozzájárulnak a családbarát szemlélet gyakorlati megvalósításához. A szakmai zsűri által kiválasztott négy jelöltre lehet szavazni.

Nagy Anna (Egyszülős Központ) elmondja, hogy idén New York-ban ő is részt vett az ENSZ Nők Helyzetével Foglalkozó Bizottságának (CSW) ülősszakán. Jó volna, ha lenne több lehetőség arra, hogy az elért eredményeket nemzetközi szinten is bemutatthassák. Köszönettel fogadná, ha kaphatnának információt, hogy hol lehet, érdemes civil szervezetként megjeleni.

Dr. Beneda Attila helyettes államtitkár úr egyetért a felvetéssel és javaslatokat fog tenni a Külgazdasági és Külügyminisztériummal egyeztetve.

Fejérdy Zsófia (Sarkcsillag Alapítvány) javasolja, hogy készüljön kutatás a mesterséges intelligencia háztartásokra gyakorolt hatásáról.

Peregi Tamás (Belügyminisztérium, tananyag-fejlesztési referens) jelzi, hogy a családi életre nevelés része a köznevelési tananyagnak. Éppen most zajlik a Nemzeti Alaptanterv felülvizsgálata, minden javaslatot szívesen fogadnak.

Horváth Júlia (ERGO Egyesület) elmondja, hogy szociográfiát és nőtörténetet tanít a Kodolányi János Egyetemen. Nagyon fontosnak tartaná a szemléletváltást, tanítani a fiataloknak, hogy miként vágjanak bele a családalapításba. A fiúk és a lányok a tanult nemi sztereotípiákat átveszik, ami megalapozza a családalapítást. Kutatásaival szívesen segíti a közös munkát.

Egyéb kérdés hiányában Helyettes Államtitkár Úr megköszöni a részvételt és berekeszti az ülést.

Hangfelvétel alapján készítette: dr. Tollas Orsolya vezető-kormányfőtanácsos, Emberi Jogi Munkacsoport Titkársága, Igazságügyi Minisztérium

Jóváhagyta: dr. Beneda Attila, családdügyekért felelős helyettes államtitkár